

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Marina Dumitrescu

Trăind printre voi, cu atenție

eseuri

Cuvânt-înainte de Mircea Vasilescu

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI

2018

CUPRINS

Bunul patetism	5
Puterea de a mulțumi	9
Poetul, ca om.....	13
Marea evadare anuală. Încotro?	18
<i>Persona</i> și persoana	23
Scrisorile Ecaterinei	27
Străinii vs. înstrăinații	31
Privindu-ne în față.....	35
Dragostea și spiritul critic	39
Catharsis.....	43
A fi nimeni	49
O falsă victorie în viața cetății	53
Noi și ei.....	58
Londra – între globalizare și calm englezesc	62
Formarea continuă, la propriu și la figurat.....	67
Sacrificiul.....	71
Un nou An nou	76
Este cineva acasă?.....	81
Foamea.....	86
Viața și moartea locurilor.....	90
Stimați bogați, treziți-vă!	94
Orchestra – o metaforă perfectă	98
Opțiuni și iar opțiuni	102
Nostalgii inutile.....	107
Lifestyle: Ceaușescu vs. Minovici	111
O pledoarie contra curentului.....	116
Iubirea, o abstracție?	121
Gutenberg, über alles	125
Familia Elton John	130
Discreția în secolul XXI – o virtute expirată?	135
Minoritarii. Între clică și elită	139
ADDENDA	
Mecenatul, în ecuația postmodernă.....	147
Amintirea în stare pură a comunismului	154
Pelerinajul, între orient și occident	162
Lisabona sub semnul oximoronului	173
Focus	179

PUTEREA DE A MULȚUMI

Deși se află pe locul I în codul bunelor maniere, a spune mulțumesc nu e chiar atât de simplu. Dincolo de sfera strictă a politeții, supralicitată în abuzuri lingvistice de genul *merci frumos*, se deschide o adevărată provocare. Odată ce automatismele sociale au fost rezolvate, obligația de a mulțumi poate părea epuizată ca subiect. Ne-am făcut datoria și gata. Mergem senin mai departe, către viitoarea situație, la fel de formală, când va trebui să bifăm această conveniență, inculcată oricui din fragedă pruncie. Când cineva nu respectă regula lui *te rog/mulțumesc*, va avea parte de săgetări dezaprobatore sau etichetarea drept prost crescut. Ipocrizia inevitabilă în asemenea cazuri nu mai contează, importantă e salvarea aparențelor. Impresia artistică, mă rog. Cum spuneam însă, dincolo de igiena reflexului civic, opțiunea de a (nu) mulțumi implică o deliberare mai puțin previzibilă și mai curând secretă. O punere în balanță a datelor care fac (sau nu) oportună exprimarea recunoștinței.

Aici intrăm pe un teren spinos. Între *a fi mulțumit* și *a aduce mulțumire* cuiva, diferența de viteză este aceea dintre un bolid și o roabă. Graba cea mare este împlinirea voinței proprii, cu tot apanajul ei de satisfacții mai mult sau mai puțin disimulate. Atunci trăim, s-ar spune, un sentiment de împlinire personală care ne motivează formidabil. Precum tot ce ne înconjoară sau facem, gradele satisfacției diferă. Nivelul „superior” îl reprezintă desigur o creație. Aducerea în lume a ceva nou. Bucuria legitimă este însă, cel mai adesea, dublată de bunăstarea orgoliului. Eu sunt autorul. Fie că ne laudăm explicit, fie doar în sinea noastră, auto-mulțumirea este prezentă și poate orbi. Această ecranare lăuntrică, pe lângă alte

neajunsuri, scade până la paralizie grija de a analiza retroactiv traseul ajungerii acolo, la punctul culminant. Cum a fost cu puțință? Grație cui? Ce piloni susțin edificiul cu care mă fălesc? Oare aș fi izbândit fără ajutor? Inerția egocentrică frânează aceste interogații sau în orice caz le împiedică să meargă în profunzime.

Cu știință sau fără de știință, mulți oameni se trezesc periodic în fața unei dileme. Să mulțumesc sau să nu mulțumesc? Să accept sau să nu accept că n-aș fi putut ajunge aici, de capul meu? Atunci când cineva decide să ignore, în amonte, sprijinul care ar merita prețuire, consideră că și-ar amputa propria valoare sau înfăptuire. O asemenea cale absolutizează și, deci, izolează meritul. Or, noi nu suntem izolați. Ontologic nu suntem singuri, iar viețuirea în comunitate cu atât mai puțin se poate rupe de logica interacțiunii. Coșmarul iadului ca singurătate etanșă, unde nu pătrunde niciodată nimic și nimeni, exprimă implicit aspirația noastră constitutivă de a relaționa. Oscilația între a mulțumi și a nu mulțumi pentru o binefacere se dovedește, de fapt, forțată. Firesc este să mulțumim cât mai des, cu sufletul și cugetul. Iar nefiresc – să ne supunem aceluși calcul meschin care împiedică un act inteligent de părtășie, recunoaștere, iubire. Ce frumos îi scrie Seneca lui Lucilius, în Scrisoarea 73: *Eu datorez foarte mult soarelui și lunii, chiar dacă nu răsar anume pentru mine. (...) Filosofia ne învață, mai presus de toate, cum să ne simțim îndatorați pentru binefacerile primite și să le răsplătim pe măsură; uneori chiar mărturisirea că ești îndatorat reprezintă o răsplată.*¹

Dincolo de orice filosofie, pentru creștin lucrurile stau cel mai clar. Pentru el, un fapt existențial, mic sau mare, e socotit un dar, iar nevoia de a mulțumi e de la sine înțeleasă, neimpusă de vreun cod comportamental obiectiv. De altfel, miezul vieții sale liturgice nu e altul decât Taina Euharistiei (a mulțumirii) – unde

¹ Seneca, *Scrisori către Lucilius*, II, Ed. Seneca Lucius Annaeus, 2014, p. 300.

jertfa și recunoștința se contopesc. De ce credinciosul va alege oricând să mulțumească, fără a sta la îndoială? Deoarece comunitatea, această deplină concordanță fondată pe taina iubirii, nu suportă vidul, nu suportă hiatul. A nu mulțumi, a te socoti singur într-o izbândă, înseamnă a face posibil golul, a frânge participarea la căutarea armoniei. Ce altceva facem, mulțumind? Umplem hăul dintre noi. Îvingem slava deșartă, prin smerenie. Tânjim liberi spre Hristos.

Creștinul posedă probabil cea mai rafinată artă de a mulțumi. Recunoscându-se ca parte a unui ansamblu al slujirii, va asocia firesc bucuria personală și îndatorarea față de cel care, direct sau indirect, o face cu putință. Cu cât mai mare va fi o împlinire, cu atât mai fierbinte va fi „mărturisirea” recunoștinței. În Epistola I către Corinteni (1,4), însuși Sf. Apostol Pavel ne arată că nu se poate altfel: *Mulțumesc totdeauna Dumnezeului meu pentru voi, pentru harul lui Dumnezeu dat vouă în Hristos Iisus. Așa cum trăitorul creștin cunoaște îndemnul rugăciunii neîncetate, el înțelege foarte bine starea de grațitudine permanentă. Chiar când „beneficiul” vine pe calea suferinței. Sau mai ales atunci! Căci convertirea încercărilor în virtuți și a răului în bine face peremptorie lucrarea Harului. Despovărat, prin credință, de obsesia mărunță a mulțumirii de sine, ucenicul aflat pe calea creștină descoperă pas cu pas gustul adevăratei libertăți. A spiritului. La 16 decembrie 1955, înaintat în vârstă și suferind pe patul de spital, Vasile Voiculescu exclama: *Doamne, îngăduie-n genunchi să-Ți mulțumesc/ Că pe mine, mișelul rob al spurcăciunii,/ M-ai învățat acum, ca pe îngeri, să vorbesc/ Limba cerească, universală, a rugăciunii.*²*

Zi de zi, negreșit, ne apare în cale prilejul de a mulțumi – unui sfânt, unui vecin sau altcuiva. Cu glas tare sau în inimă. În orice moment, dacă suntem atenți, putem restabili o legătură

² Vasile Voiculescu, *Integrala operei poetice*, Ed. Anastasia, 1999, p. 560.

(poate uitată) cu un model ziditor, grație căruia am surmontat o dificultate sau am împlinit frumos o lucrare. Nu e nevoie de prea multă imaginație pentru a realiza că suntem unici, dar nu suntem singuri. Laolaltă conviețuind, am putea recunoaște mai deschis cât de mult ne datorăm unii altora, în atâtea privințe. Iată un bun exercițiu personal, la final de an vechi și început de an nou, când sufletele noastre se pot cât de cât odihni din tumultul vremii.

POETUL, CA OM

Cel mai recent film al lui Jim Jarmusch, „Paterson” (2016), este un semn de bun augur într-o lume sărită de pe șine. Îndrăzneala acestui artist cu adevărat liber de a elogia poezia, în pofida curenților senzaționaliști care sufocă piața, oferă o gură de oxigen celor pentru care firea de poet nu e o sintagmă prăfuită. Între planul aparent și dedesubturile pline de tâlc există, precum în orice poveste exemplară, o semnificativă discrepanță. Ceea ce în plan narativ se poate rezuma în câteva fraze, dobândește, la o lectură secundă, irizările unui giuvaier. Monotonia săptămânală din viața unui șofer de autobuz și a soției sale casnice nu este întreruptă decât de iluminările poetice ale lui Paterson (personajul care poartă numele orașului) și de adăugarea discretă a acestora într-un carnețel care devine în sine... un personaj (zămislirea versurilor afișate pe ecran în timpul real al gândirii, implicând spectatorul într-un atașant karaoke mental). Cum însă repetatul îndemn al iubitei de a asigura un back-up frumoaselor creații nu este urmat de naivul autor, destinul face ca în weekend-ul respectiv, din neatenție, caietul-manuscris să intre sub colții bulldogului de companie, care nu întârzie să-l sfârtece până la ultima fărâmă. Acesta e momentul revelator când candidul Paterson (nedispus până atunci să își aroge „demnitatea de poet”) e nevoit să se accepte totuși ca depozitar al unei vocații pe care nu mai are cum să o minimalizeze – deși din sinceră modestie e tentat să o facă în continuare. Nu este aici locul de a detalia crescendo-ul cinematografic artizanal al unei povești care își permite să lase deoparte orice element (fals) eroic, sugerând că și rutina are evenimentele ei... interioare deloc neglijabile. Este însă benefic să vedem (dacă vedem!) filmul lui Jarmusch ca